

Jöttem, láttam s visszajönnék!

Kalandoz nyári élmények lapunk 5. oldalán

Meghívó

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt a Shalom Klub következő összejövetelére, melyre **2015. november 15-én 14:30-kor** kerül sor a Menház Wallenstein Zoltán termében (Komárom, Eötvös utca 15.).

A klub vendégei: **Heisler András** a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége elnöke és **Igor Rintel** a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetsége elnöke

A program során a két ország zsidó közösségeinek aktuális kérdéseiről, a kis közösségek jelenéről és jövőjéről, a határ menti együttműködés lehetőségeiről beszélgetünk vendégeinkkel. Szinkrontolmácsolást biztosítunk. A belépés díjtalan. Mindenkit szeretettel várunk! ■

Az Eötvös utca 9. felújítása folytatódik

Október második felében megkezdődött az utcai homlokzat felújítása. A ház a 30-as években épült, azóta külső felújításra nem került sor. A munkák befejezése az aláírt szerződés szerint decemberre várható. ■

Chanukai előzetes

A Komáromi Zsidó Hitközség **2015. december 6-án, vasárnap 14:30-kor** tartja idei chanukai ünnepeit (első gyertyagyújtás) a Menházban. Lesz zene (Pandzarisz Dina és Lamm Dávid előadásában), fánk és sok meglepetés felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt. Mindenkit szeretettel várunk! ■

Új kiadványunk

A Schnitzer Ármin Mikromúzeum állandó kiállításához kapcsolódóan megjelent új kiadványunk, amely A3-as formátumban mutatja be a komáromi közösség történetének főbb állomásait. Három változatot készítettünk: szlovákot, magyart és angolt. ■

Megújult a ravatalozónk

A KZSH saját forrásaiból kicseréltetük a ravatalozó törött ablak- és ajtó üvegeit. Terveink szerint jövőre megkezdjük a padló javítását. ■

Izrael ma

A Komáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karán (Tiszti Pavilon) **Miriam Neiger Fleischmann** festőművésznő Izrael ma címmel tart előadást **2015. november 10-én, kedden 14:00-kor**. A program nyilvános, a szervezők minden érdeklődőt várnak. ■

MACHAR – szerdánként új videók

Közel ötvenen regisztráltak az első hetekben új oktatási online programokra, a MACHAR-ra. A legtöbben Szlovákiából és Magyarországról csatlakoztak, de követnek bennünket Izraelből és az USA-ból is. Minden szerdán további oktatási anyagok kerülnek fel a világhálóra. A szemeszter során több alkalommal kvíz kérdésekkel is jelentkezünk, akik legalább öt alkalommal helyes válaszokat küldenek be, a Komáromi Zsidó Hitközség kiadványai-ból összeállított könyvcsomagot kapnak ajándékba. További információ: <http://kehreg.com/machar/>. ■

Chanuka gyertya rendelhető!

Várjuk chanuka gyertya megrendeléseiket, amelyek leadhatók **december 1-ig** a KZSH titkárságán. Gyűjtsen Ön is gyertyát! A megrendelések átvehetőek december 6-án, az első gyújtás előtt a KZSH chanukai ünnepségén. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Faliújság rövid hírek

✦ A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: D.V. (Érsekújvár), K.K. (Érsekújvár), Deutsch Avraham Moshe és családja (Netanya) és anonimításukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ A budapesti Gabbiano Print Nyomda és Könyvkiadó vezetője Izsák Gábor ismét könyveket ajánlott fel könyvtárunknak. Köszönjük!

✦ A nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen október végén tudományos konferenciát szerveztek a zsidóságról. A programban Paszternák Tamás, a KZSH programkoordinátora is előadást tart. Részletes beszámolókat következő számunkban olvashatják.

✦ A KZSH által kiadott könyvek, köztük Schnitzer Ármin: Zsidó kultúrképek- az életemből című műve továbbra is megvásárolhatók irodánkban.

✦ **Kóser pékáru** legközelebb az alábbi péntekekre rendelhető a pékség (www.koserpekseg.hu) teljes választékából: **november 13., december 4.** A megrendeléseket szerdáig lehet leadni a KZSH titkárságán (tel:7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk).

Támogatóink / szponzori:

BETHLEN GÁBOR
Alap

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
séfrendaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2015. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Balogh István, tanár úr gondolatai a komáromi zsinagógában

Az 5776. zsinagógai esztendő beköszöntésekor, Újév alkalmából tisztelettel köszöntöm a közösség minden tagját és vendégeit. „Szólj Izrael fiaihoz: A hetedik hónapban, a hó első napján harsonazengéssel emlékeztető ünnepek legyen; szentnek nevezzétek...!” (3Móz 23,24.)

Mózes harmadik könyvének, a Vájjik-rának, más néven a Papok könyvének 23. fejezetének 24. mondatában olvashatók az imént elhangzott szavak, amelyek Ros hasana, a zsidó újév ünnepének első, legkorábbi említését képezik. Tisri hónap 1-2. napja a szétszóratásban és Izraelben egyaránt az újév két ünnepnapja. A tórai idézet alapján szokás Ros hasanát a harsogás napjának, azaz jom truának nevezni, utalás ez arra, hogy az újévet megelőző elul hónap el-sejétől kezdődően minden nap megfűjjük a világ zsinagógáiban a legősibb zsidó hangszert, a sófárt. A váltakozó hosszú és szaggatott hangok célja, hogy figyelmeztessenek bennünket: lassan közeledik az ég kapuinak bezárása, ez az utolsó lehetőség, hogy az élet könyvébe íratassunk be a következő esztendőre is.

Ennek kulcsát bölcseink a Tfilá, Tsu-vá és Cedáká, azaz az Ima, a Megtérés és a Jótékonyság gyakorlásában látják.

Év végén számot vet az ember. Mit értünk el? Sikeresnek vagy megpróbáltatásokkal telinek éltük-e meg az ismét el-telt esztendőt? Ki érkezett és ki ment el? Merre kell továbbindulni?

Kérdéseinkre csak mi magunk találhatjuk meg a válaszokat, s ha a remény fonala vékony lenne, tekintsünk az idők mélyére, és merítsünk erőt a múlt történéseiből.

Az ókori zsidóság a héber naptár szerint 2928 körül építette fel első állandó kőszentélyét Jeruzsálemben, ennek felavatását a Héber Biblia Salamon király alakjához köti. A bibliai leírás szerint az avatás szukkot, a sátrak ünnepére esett, két héttel újév után. Az első szentély korában a zsidóság istenéhez jobbra áldozatok formájában fordult kéréssel, könyörgéssel, vagy ilyen módon fejezte ki köszönetét, háláját. Az első szentélyt elpusztító babiloni seregek, élükön a hódító Nebukadnecárral, vagy Nabukodonozorral a 3338. esztendő év hónapjának 9. napján pusztították el. A

szentélyt földig rombolták, a várost és környékét feldúlták, a lakosság nagy részét pedig fogságba hurcolták. A 3339. év újévét üszkös romok között kezdte Jeruzsálem maradék zsidósága, nem volt ünnep és nem volt, aki ünnepeljen. Végtelen sorokban vonultak a száműzöttek a karavánok által kitaposott évezredes utakon a Tigris és Eufrátesz völgye felé.

„Ott ültünk Babilon folyóvizei mellett, és sírtunk, amikor Sionra gondoltunk.”

Olvashatjuk a 137. zsoltár kezdő soraiiban a fogságban honvágyuktól szenvedő, fájdmukra gyógyírt nem lelő elhurcoltak lírai panaszát.

Jeremiás azonban megjövendöli a fogság végét, és az be is következik. Hetven évvel az első szentély felavatása után felépül a második szentély, és ebben az épületben az áldozatok mellett már elkezdődik a tóraolvasás is. A következő évszázadok sem kímélik azonban a kis zsidó közösséget. Az Egyiptomot Európával összekötő termékeny földcsáv a nagyhatalmak állandó felvonulási területévé válik, amelynek mindenkori megszenvedője a zsidóság. A különböző, időnként toleránsabb, időnként radikálisabb megszálló erők sem tudják azonban megszakítani a hagyomány továbbvitelének fonalát. Formálódik a liturgia, a tóraolvasás mellett megkezdődik a prófétai könyvekből kijelölt háftára szövegek olvasása is. A római megszállás azonban véget vet az izraeli zsidó központnak, a második szentély polgári időszámítás szerint 70-ben történt lerombolását, majd a legendás erőd, Maszada négy évvel későbbi elestét követően a zsidóság szétszóródik a világban.

A pusztítás után alig két évszázaddal már itt élnek az első zsidó családok a Kárpát-medencében is. Nyomaikat a régészet felfedezte, 3-2. századi síremlékei a zsidóság büszkén őrzött történelmi em-

lékei. A zsidó közösségek jelenléte azonban még sok évszázadig nem lehet folyamatos. A középkorban azonban egyre több közép-európai városban állandó közösségek alakulnak ki. Ennek emlékét írásos emlékek mellett egyre több régészeti lelet is bizonyítja. A középkori Magyar Királyság területén Budán, Sopronban, Pozsonyban és más városokban is virágzó hitközségek alakultak. Életükről alig tudtunk valamit egészen az utóbbi évtizedekig. Azonban az ásatások nyomán különleges leletek kerültek napvilágra.

Az első budai zsidónegyed és a zsinagóga nyomai után kutatva egy kutat fedeztek fel, amelyet Zsigmond korában, a polgári időszámítás szerinti 1400-as években töltöttek fel és zártak le. A kút mélyéről, a légmentes térnek és a konzerváló iszapnak köszönhetően bámulatosan jó állapotban felnöttek ruhadarabjai, szövetmaradványai és gyermekek apró bőrcipőjei kerültek elő. A kiásott leletek többsége semmiben sem különbözött a korszak más lelőhelyein feltárt hasonló használati tárgyaktól, egy festett héber betűkkel díszített pohártalp-töredék és egy alján bekarcolt Dávidcsillagot hordó fatányér meghozta a végleges bizonyosságot. Később az is kiderült, hogy a ciszternába szórt állatsontok között sertéscsontok nem fordultak elő. A régészek több mint hat évszázaddal ezelőtt itt élt zsidó közösség egykori tárgyait találták meg. Felmerült azonban a kérdés, hogyan került ilyen mennyiségű, jó állapotú használati tárgy a ciszternába? A választ a történelem ismeretében próbálhatjuk megfejteni.

A Mátyás király udvarában élt Bonfinius azt közli, hogy Lajos előbb békés úton akarta megtéríteni a zsidókat, megkeresztelkedésük esetére a keresztény magyarok minden jogát és szabadságát ígérte nekik, valamint a teljes adómentességet.

(Folytatás a 8. oldalon)

Csodarabbik nyomában

A budapesti Frankel Leó utcai körzet október 11-12-én a hegyaljai kirándulást szervezett, melyhez mi is csatlakoztunk. Utunk először Nagykállóra vezetett.

Megtekintettük az egykori, szépen felújított zsidó iskolában működő fogadóközpontot, majd a csodarabbi sírját. Nagykállóban elmentünk a temetőbe is. Innen Tokajba vezetett az utunk, ahol az ízletes ebéd után megtekintettük a zsinagógában működő művelődési központot és a szépen felújított imatermet. Vacsora előtt meglátogattunk egy borospincét, ahol érdekes előadást hallottunk a borkészítés fortélyairól és megkóstolhattuk a híres tokaji borokat. A hangulatos Huli panzióban szálltunk meg. Másnap Bodrogkeresztúrra mentünk. A híres csodarabbi Rab Sajele házának gondnoka ismertette a rebbe életét és csodatevő tevékenységét. Utána a rabbi sírjánál tettünk látogatást. Mádon megnéztük a csodálatosan felújított barokk zsinagógát. Fehér Barnabás gondnok ötven éve kalauzolja a Mádra látogatókat a zsinagógában. Szellemes vezetése mindenkit megmosolyogtatott, pedig a pincelátogatás csak utána következett. Miskolcon ebédeltünk, majd megtekintettük a felújításra váró zsinagógát. A rossz idő ellené-

re nagyon tanulságos, kellemes kirándulás volt. Köszönet a szervezőknek. ■

PZS

Vida Jenő 70 – emlékező konferencia

A Szenes Hanna Magyar-Izraeli Baráti Egyesület és a Tata-Abányai Múzeum október 7-én konferenciát szervezett: Vida Jenő (1872-1945) szerepe a tatabányai szénbányászat fejlesztésében címmel.

Bevezető előadást tartott Schmidt Csaba, Tatabánya Megyei Jogú Város polgármestere, a konferencia fővédnöke. Ezt követően Balogh Csaba, a Szabadtéri Bányászat Ala-

pítvány elnöke: Az első csille széntől az I. világháború kitöréséig című előadása hangzott el. Ezután Dr. Ravasz Éva: Vida Jenő a MÁK Rt. élén címmel tartott előadást. Majd Dr. Simon Péter: A bányagazgató szerepe az országos politikában című előadása hangzott el. Vida Jenő szerepéről a népoktatás és a népművelés területén Kiss Vendel szolt. Dr. Simon Péter a MÁK Rt. szociálpolitikáját ismertette. Záró előadásként Macher Péter: Zsidótörvények hatása a Mák Rt. működésére című előadását hallhattuk. ■

PZS

Szukkot Dunaszerdahelyen

Közösségünk képviselői október 4-én, vasárnap részt vettek a Dunaszerdahelyen megrendezett szukkoti partin. A hitközség udvarán a jelképes sátor mellett szabadtéri sütögetés, üdítők, barhesz és gyümölcs várta a vendégeket.

Kornfeld Tibor elnök üdvözlő szavai után Misa Kapustin, pozsonyi rabbi beszélt az ünnepről, a szokásokról, a lulav és az esztrog funkciójáról. Igor Rintel a Szlovákiai Hitközségek Központi Szövetségének elnöke is üdvözölte az ünneplőket. A kellemes hangulatú délután az imaterem megtekintésével fejeződött be. ■

PZS

Jöttem, láttam s visszajönnék! Egy kalandos nyár Izraelben

Amióta csak az eszemet tudom mindig valami megmagyarázhatatlan ösztön vonzott a Szentföldre. 2012-ben végre beteljesült a vágyam és egy csoportos kirándulás keretén belül elzarándokolhattam a világ egyik legkülönlegesebb földjére. Ez alatt az egyetlen hét alatt rengeteg történelmi, vallási emlékhelyet sikerült meglátogatnom, csodás élményekben volt részem, melyeknek köszönhetően még jobban beleszerettem Izraelbe. Tudtam, hogy nekem ide vissza kell jönnöm – és nem csupán egy hétre!

Egyetemi tanulmányaim befejeztével elérkezett a megfelelő idő arra, hogy hosszabb időt töltsék a Szentföldön. Szerettem volna látni és megélni az izraeli mindennapokat, tanulni a helyi kultúráról, jogról, vallásról, vágytam megismerkedni a héber nyelvvel is.

Ez év nyarán végül a tanult szakmám szolgált kedvező lehetőséggel, és gyakornok nemzetközi jogászként három teljes hónapot tölthettem Izraelben. A "bázisom" Tel Avivban volt, ahol néhány fiatal gyakornokkal együtt laktam a tengerpart közvetlen közelében. Gyakornoktársaim többsége az Egyesült Államokból és Kanadából érkezett, ezért brit társamat és engem igazi különlegességként tisztelt

az egész csoport. Az élményt tovább fokozta, hogy mindegyikünk más szakmában jött tapasztalatokat szerezni, ezáltal rengeteget tanulhattunk egymás hivatásáról s annak kihívásairól, s ami a legfontosabb: egészen átfogó, reális (a sajtó által közvetítettől lényegesen eltérő) képet kaptunk az izraeli életéről.

A csapatunk a hétvégéket is igyekezett hasznosan tölteni, köszönhetően több olyan történelmi helyszínre is sikerült eljutnom, ami a korábbi zárandokútba már nem fért bele. Többek között így tölthettem el egy csodálatos napot Palesztinában, ahol a mágikus Jerikó maradványait, az ósatyák hebroni sírjait és Betlehemet kerestem fel.

Nagy örömmre a helyi idegenvezető igyekezett teljes mértékben objektív képet nyújtani, s mindhárom fő monoteista vallás nézőpontját megismertette velünk az egyes helyszínekkel kapcsolatban.

A többiekkel ellentétben az én munkahelyem Jeruzsálemben volt, s így alkalmam nyílt a világ egyik legvarázslatosabb, s minden bizonnyal legmeghatározóbb városát is közelebről megismerni. Bár a napi csaknem négy óra utazás (két óra oda, két óra vissza) megerőltető volt, mégis rendkívül szerencsésnek éreztem magam. Egy valóban kiemelkedő, odaadó és hasznos munkát végző non-profit szervezetnél dolgoztam, melynek célja az ország fejlesztése, mind jogi, mind gazdasági szempontból. A kollégáim és a főnöknőm az első pillanattól kezdve befogadtak, egyenrangú partnerként kezelték s valóban értékelték, becsülték a munkát, amit elvégeztem. Az ember sokszor hallja, hogy a gyakornokok jobbára „csak kávéfőznek meg fénymásolnak”, de ez a legkevésbé sem mondható Izraelre. Az első naptól kezdve komoly, felelősségteljes feladatokkal bíztak meg, s a főnöknőm külön ügyelt arra, hogy a lehető legtöbb szakterületbe belekóstolhassak. Az MQG-nál (Movement for Quality Government in Israel) töltött három hónap alatt dolgoztam alkotmány-, közigazgatási, büntető-, pénzügyi és emberi jogi ügyeken, s több alkalommal volt alkalmam elkísérni a kollégáimat az Izraeli Legfelsőbb Bíróság tárgyalásaira. A rendkívül értékes szakmai tapasztalatokon kívül azonban még más is kaptam: a kollégáim mindvégig érdeklődéssel és óvó gondoskodással viseltettek irántam. Ebben a rohanó világban, ahol az embereket jobbra csak az ambíciók, önös vágyak vezérlik, igazán meghatározó és üdítő érzés volt önzetlen figyelmet és segítőkészséget tapasztalni.

Az Izraelben eltöltött hónapok (mind személyes, mind szakmai téren) tapasztalatokkal, élmények tömegeivel és csodás emberek barátságával ajándékoztak meg.

Bár a gyakornokságom véget ért, és a hivatásom újra egy másik országba szólított, remélem megadatik majd, hogy többé-kevésbé rendszeresen visszatérjek ebbe a különös, varázslatos országba. ■

Szabó Donáta

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

13. fejezet 9. rész

Elindultunk a kétkilométeres emelkedőn a láger felé, és akkor láttuk, hogy valamiképpen az utolsó, botladozó csoportba keveredtünk, akiknek a jórésze a dörnai lágerbeliekből áll az ő őrségükkel mögöttük. Igyekeztünk, Tibi meg én, hogy minél hamarabb kijussunk ebből a veszélyes zónából, pár perc múlva, tényleg már hallottuk a lövéseket. Az újjak őrmestere szórakozott. Elérkeztünk a láger kapujához, amint a dögszag egyre erősödött, láttuk, hogy itt még a kápók is csontvázak. Nem számoltak meg minket és a számunkat sem írták fel, ez nem jelentett semmi jót. Az utolsó a kapu előtt minden erejüket összeszedve igyekeztek bejutni, az őrmester a korbácsával biztatta őket és azzal, hogy az utolsó lelővi. Egy S.S. tisz, azt mondták, hogy Kremer lágerparancsnok helyettese, hangosan viccelődött, hogy le kell fényképezni, amint a csontvázak négykézláb és térden csúszva igyekeznek bejutni a kapun, hogy megmutassák a világnak, hogy a zsidók mennyire igyekeznek bejutni ebbe a szeretett minta lágerba. Ehhez a tiszthez ment oda Pintér, a lágerkápónk, aki lehetetlen módon, most is úgy festett, mintha a ruhája frissen lett volna vasalva, vigyázállásba vágta magát és jelentette, hogy az emberek négy napja nem kaptak ételt. Láttam, hogy az őrség majd elájul ennek az elképzelhetetlen szemtelenségnek a láttán, hogy egy zsidó oda merjen menni egy tiszthez hívatlanul, én is biztos voltam benne, hogy ez itt Pintér vége. Az a szadista őrmester már le is akasztotta a fegyvert a válláról, de a tiszt, úgy látszik a meghökkenéstől parancsot adott, hogy adjanak nekünk valamit enni. Tényleg kaptunk valami poshadt levest, amelynek a négy napos éhezés után mennyei íze volt és kávét is!

Leültettek minket az Appelplatz körül, ahol az órák óta folyó számlálás éppen befejezés előtt állt, az „oszolj” után a téren nyolc csontváz ott maradt fekvé, az egyetlen nem nagy különbség közöttük és azok között, akik visszatántorogtak a barakkokba egy pislákoló életszakra volt. Az Appelplatzra két talicskás érkezett, mind-egyiknél egy lapát, a gépies mozgásukon látszott, hogy mindennapi rutinról van szó, feltettek egy halottat a talicskára, a lapáttal összeszedték a többi szemetet a környékről és elszállították egy közeli gyűjtőhelyre. A talicskás elérkezett az utolsóhoz, látszott rajta, hogy holtfáradt. Az utolsó erejével felrakta nagy nehezen a tetemet, aki akármilyen nehéz is elhinni, egy ember volt valamikor, mint te meg én, és elindult vele. Egyszerre, megtörtént a hihetetlen. A halott felült a talicskában. A talicskás megállt, gondolkodott egy kicsit, utána vette a lapátot, fejbe vágta utasát, az hátraesett és visszatért a természetes állapotába. Az igazság az, hogy megérttem a talicskást. Mi mást csinálhatott volna? Hiszen világos hogy ez a tetem felállni nem képes. Ott hagyni a téren fekvé nem szabad. Az egyetlen logikus megoldást választotta. Ezek a percek élesen vannak az emlékezetembe vésvé. Gyakran az emlékek homályosak, nem pontosak, és ha be akarok számolni róluk, az elfogadható lehetőséget kell választanom. De ezeket a perceket a mai napig világosan látom A fáradt talicskás. Az alig mozgó halott. A lapát. Ez volt az első, és akármilyen nevetségesen hangzik, az utolsó eset, amikor éreztem, hogy én itt fogok meghalni. Azt hiszem én voltam az egyetlen, aki ezt a drámát az Appelplatzon, ha ugyan drámáról volt szó, megfigyeltem, a többiek magukkal voltak elfoglalva. Azt mesélték, hogy igényeltek egy munkáscsoportot valami munkára a lágeren kívül. Akik már régebben ott voltak, azaz több mint egy hónapja, egy hónapnál tovább nem igen bírták, azt mondták, hogy ez lehetetlen, Bergen-Belsenből senki nem megy ki. Ott ment el véletlenül a lágerparancsnok, Obersturmbannführer Kremer, a nagy farkaskutyájával, akinek a neve Mensch azaz „Ember” volt, a ra-

bokkal szemben, akik a szemében nem voltak emberek. Ha jó kedve volt, úgy uszította a rabokra, hogy: „Ember, fogd meg a kutyát”. Ilyen vicces ember, bocsánat, S.S. volt. Ehhez a vadállathoz közeledett Pintér katonás léptekkel, tisztelgett levett sapkával és én biztos vagyok benne, hogy ilyen csodát ez a dög még életében nem látott. Úgy látszik kíváncsiságból nem uszította rá a kutyáját és megkérdezte, hogy mit akar. Pintér, anélkül hogy elmozdult volna a feszes vigyázállásból, azt mondta, hogy hallotta, hogy munkásokra van szükség, az ő csoportja most érkezett és erősebbek, mint a többiek, készek a munkára. Kremer megkérdezte, hogy hány embere van és anélkül, hogy a választ megvárta volna, megparancsolta, hogy ezeket az embereket vigyék a szemben lévő barakkba, és másnap válasszanak ki belőlük négyszázat munkára, megfordult és elment. Aki nem volt ott, nem lehet képes megérteni és értékelni Pintér bátorságát és áldozatkészségét, aki evvel a tettével megmentette, vagy legalábbis meghosszabbította négyszáz ember életét.

Nem kell megmagyarázni, hogy versenyfutás kezdődött a barakk felé. A mi lágerünkben is maradt valami négyszázötven, de mások, akik hallották, mindent elkövettek, hogy bejussanak a barakkba. Egy teljesen üres szobáról volt szó, amelybe állva vagy kétszázötvennek volt helye, de mindenkinek, aki élve akart maradni be kellett jutnia. Leültünk egymás lábai közé és összeszorultunk nem annyira lehetett.

Ez volt a második legborzalmasabb éjszakám. Szavak nem képesek leírni a képet, az érzéseket, az undort és a kétségbeesést, amit ezekben az órákban átéltem. Nem csak az én szavaim nem képesek erre, de Dantének, az „Isteni színjáték” szerzőjének, aki a pokolba látogatott, se volna elég szava erre. Az ablakok zárva voltak. Az ajtó csukva. Kinn farkaskutyás S.S. járőrök. A levegő sűrű, mint a borsóleves. Pár óra múlva, amikor a tűrhetetlen már kibíratatlanná lett, Tibi fel akart állni, hogy betörje az ablakot. Nem engedtem, mert ha felállt volna, nem tudott volna visszaülni.

E helyett betettem a kenyérszáka a kettőnk csajkáját és Tibi az ablak felé ütött vele a zsák vállpántjánál fogva, amíg sikerült az ablakot betörnie. Ez legalább azt az illúziót adta, hogy van egy kis levegő. A más lágerbeliek közül, akik benyomakodtak a barakkba, volt néhány tífuszos is. Ezek nem tudták visszatartani magukat és a szükségleteiket a sapkájukba vagy a csajkába végezték el és az eredményt a vaksötét szobába repítették, minél messzebb, annál jobb. Akit eltalált, nem csak hogy ez nem volt esztétikus, de életveszélyes is, mert másnap a szelekciónál, amikor munkába válogatnak igyekezni kell tisztának és erősnek látszani. Egy emberöltő után kivirradt, a kutyák és a barakk körüli őrző ellenére kisiklottam, levettem az ingemet, megmosakodtam és sikerült visszajutni is a barakkba. Igazán nagy szerencsém volt, mert nem egyenesen, hanem körül mentem a Tibi ablakához és adtam neki egy csajka vizet, hogy ő is megmosakodhasson egy kicsit. Pont ekkor ment el az őrző az ajtó mellett. Nem mindenki volt ilyen szerencsés. Az ajtó mellett feküdt egy betört fejű fiú. Úgy látszik, puskatussal ütötték fejbe.

Pár óra múlva elkezdődött a szelekció a munkába. Tibi és én közel álltunk az ajtóhoz, hogy az első között legyünk. Azokat, akik kiválasztottak munkára, egy szemben lévő barakkba vitték, azokat, akiket nem, kinn maradtak. A szelekciót a kővér, (minden relatív), suszter kápó végezte, akit mindenki gyűlölt, ez volt az oka, hogy Pintér rábízta a munkát. Tibit rögtön kiválasztották munkára, engem nem. Velem akart maradni, de nem engedtem, nekem ez úgy se segített volna semmit. Bemásztam az ablakon a barakkba, de az a disznó kápó észrevett és visszalökött. Szerencsére, Pintér odament hozzám, és amíg társalogtak, csak befurakodtam. Tibi könnyekkel fogadott. A végső számolásnál kiderült, hogy négyszázegy van. Egyet ott hagytak. Nem engem. Hallottuk, hogy Hildesheimbe utazunk. ■

Folytatása következik...

Löwinger Mancie szakácskönyvéből

Az őszi színei és ízei – sütőtök, kukorica és alma

Amerikába utaztunk családi esküvőre. Kirándultunk Boston és New England Környékén ahol, most ősszel érik be a pumpkin, a sütőtök, az alma és a kukorica. Ez a három termék jellemzi az őszi szezont és mindenütt ezekkel a színekkel vannak kidíszítve a házak, a kertek, az üzletek. A divatáru üzletekben, a férfi, női és gyerek ruhák mind az őszi színekben található.

Valójában nincs mit csodálkozni azon, hogy ezek dominálnak a mindennapi életben, mivel a természet megáldotta ezt a régiót bőségesen termékekkel és szépséggel. A New England, illetve Massachusetts, Connecticut, New Hampshire, Vermont, Maine és Rhode Island államokban a napi étlap is az ottani termékekhez illeszkedik. Mivel ezek az államok voltak az Egyesült Államok alapítói főleg az angol és holland puritánokkal. Az étlapon az alapvető élelmiszerek sok szerepelnek mind bab, krumpli, kukorica, alma és a sütőtök, ami a közelebbi Halloween jelképe.

A sütőtök lámpa faragási verseny az egyik csúcspontja az ünnepeknél. A piacokon található sütőtökök minden elképzelhető nagyságba alapanyagok a lámpa faragásra, a belsejük főzésre és sütésre. Mivel itt Izraelben nem ismerjük a Halloweent és a hozzá fűzött tra-

díciókat, érdekes volt meg figyelni és főleg kóstolni az ünnepi finomságokat.

Szerintem túlzásba vitték a szokások kivitelezését mivel ezekbe a napokba majdnem lehetetlen olyan ételeket találni, amelyek ne lenne tök, kukorica vagy alma. Mindenbe nagy mennyiség fahéjat tesznek, amely nagyon domináns fűszer és elnyomja a többi ízt. Lehet mondani, hogy Bostont és az egész New Englandot fahéjfelhő burkolta be.

A szappan a szállodában fahéj illatú, az üzletekben és a közterületen különleges fahéj illatú spray-el permetezik a levegőt. Sokat olvastam a fahéj jótékony hatásairól mind például a vércukor optimalizálását, a koleszterin csökkentését és az immunrendszer erősítését. Arra lehet következtetni, hogy ezek az államokban mindenki egészséges. Persze az élet más mutatókat és lakosság általa nem betegbb és nem egészségesebb, mint más államokban, de az biztos, hogy New

Englandban több fahéjat adnak el mind akármelyik más államban.

Rokonoknál kóstoltam sütőtökös muffint, megkaptam a receptet, sikeresen kipróbáltam az itteni hozzávalókkal, de kevesebb fahéjjal.

A hozzávalók: 1/4 kg sült tökpüré, 1 1/2 pohár liszt, ajánlatos fele fehér és fele barna, 1 csomag sütőpor és egy csipetnyi só, 1/2 pohár méz vagy datolya méz, 1/2 pohár olaj, 2 egész tojás, 1 kávéskanál fahéj vagy 1/2 kávéskanál fahéj és 1/2 kávéskanál szegfűszeg.

Elkészítése: összekeverjük a szárazanyagokat:- liszt, sütőpor, só és fűszerek egyenként hozzá adagoljuk a nedvesanyagokat:- a tökpürét, tojásokat, olajat és a mézet. Ízlés szerint lehet hozzátenni még mézet vagy fűszert. Kiolajozott muffin sütőbe vagy papír muffin formába adagoljuk a masszát és előre melegített sütőben 180 fokon kb. 20 percig sütjük. Itt is ajánlatos a túpróba. ■

Dr. Orna Mondschein

(Folytatás a 3. oldalról)

Az akkori jognézet szerint nem volt törvényellenes cselekedet a zsidók kiűzése, nemcsak azért, mert a kor szellemmel nagyon is összefért, hogy az igazságosság ne terjedjen ki a zsidókra, hanem azért is, mert a zsidókkal, mint a kamara szolgálóival kénye-kedve szerint bánhatott a király. Mivel a budai zsidók nem voltak hajlandók lemondani hitükről, 1360-ban a király minden zsidót kiűzetett az országból, a szerencsésebbek az ingatlanukat a kitűzött határnapig értékesíthették, de nagyrészüket végül Lajos a kincstár részére lefoglalta és azokat a városok, egyházak és főpapok, valamint kegyencei között felosztotta. Az 5721. zsinagógái újesztendő hajnalán, 1360. szeptember 20-án üresen állt a budai zsinagóga, és némaság uralkodott a zsidónegyed házsoraiban. Az újonnan beköltöző lakók a hátrahagyott gazdátlan, felesleges tárgyakat a negyed közepén lévő kútba szórták. A kiűzöttek a morva határvidéken telepedtek le, nem mentek tovább, nem szóródtak szét. Reménykedtek, hogy egyszer visszatérhetnek, és folytathatják régi életüket, „kiki a maga szőlőlugasában, a maga fügefája alatt”.

A zsidók Magyarországból való számkivetése végül mindössze négy esztendeig tartott, mert gazdasági szaktudásukra a királynak mégis szüksége volt, így 1364-től megenged-

te az elüldözötteknek, hogy a városnak egy másik részén új házakat vásárolhassanak maguknak. Néhány száz évig ismét békében és háborítatlanul élhetett a budai zsidóság, azután a török háborúk korában újra elsodorta őket a történelem szele.

A régi zsidó negyed átépítették, épületeit újjahasznosították, a kútát és mikvét betemetették, a zsinagógát lebontották. Maradványaikat az utóbbi évek hozták napvilágra. A mikve ma ismét látogatható és használható, a sok száz éve élő forrás vize ismét táplálja a kis medencét.

„A mélységből kiáltok hozzád, Ö.való! Uram, hallgasd meg az én szómat” 130. zsoltár

A mélységből kiáltok hozzád, Ö.való! - Az időnek mélységből. A múlt történetei felszállnak a betemetett kút mélységből, arcok, érzések, emlékek törtnek ránk, ahogy visszatekintünk. Elődeink a történelem viszontagságai közepette sem veszítették el hitüket, reményüket, és a szenvedések elmúltával előre és felfelé tekintve folytatták életüket. Hitünkkel és kitartásunkkal az ő emlékek előtt tisztelgünk, példájukból merítve erőt tekintsünk bizakodással a jövőbe!

Ezúton kívánok mindannyiunknak egy jó befratást és bepecsételtetést.

Sana tova tikitévu vetichatému!

Köszönöm hogy meghallgattak! ■

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

45. fejezet

Ördögi kör és Magyar klub a város közepén

(2011. október 29.)

A blogger szeretne mindig valami újról írni, s nem ismételní önmagát. Néha azonban az élet módosítja ezt a szándékot. 2011. augusztus 21-én közölt a www.mysisrael.com magyar nyelvű izraeli portál egy összeállítást az akkori aktuális szentföldi helyzetről bejegyzéseim alapján Savua Tov / Jó hetet címmel.

Mit is írtam akkor?

„S mi lesz mindennek a következménye. Felszállnak majd a harci gépek, végrehajtanak néhány célzott támadást, amely a sűrűn lakott gázai övezetben a polgári lakosságot sem tudja kikerülni. Erre jönnek majd a válaszrakéták, az eilatihoz hasonló merényletek... s a vadászgépek újra levegőbe emelkednek majd... s kezdődik minden előlről.”

A Gilad Shalit szabadulását és a fogolycserét követő viszonylagos nyugalom múlt hétig tartott. Az Ashdodra kilőtt rakétát ma torolta meg a hadsereg, likvidálva az újabb kilövésére készülő, az előzőért is felelős támadókat. A válasz nem váratott magára sokáig. Dél-Izraelben újra szólnak a légvédelmi szirénák. 19:48-kor a legnagyobb hírportálok vezető hírei:

– Rocket fired from Gaza hits home in Ashdod; 1 injured

– Two Injured in Gaza Grad Attacks; Ashdod School Hit by Rocket

– Rockets fired at south

– Two Israelis hurt as seven rockets strike southern Israel

Azok, akik nem az érintett övezetben, az óvóhelyeken vannak, most újra ott ülnek a tv előtt. Ismét rendkívüli híradók, amelyeknek nem lehet tudni, mikor lesz majd vége, ezeket az adásokat az élet írja. Ismét képek szaladó emberekről, helyszínelő rendőrökről, tűzoltókról, villogó mentőkről.

Ashdodban egy többemeletes lakóházat ért találat. Igen, Ashdodban, a kikötővárosban, amely annyira rabul ejtett legutóbbi látogatásomkor:

„Hihetetlen, hogy a csupa pálmafa, csupa virág, rendezett és tiszta 200 ezres település még nincs 60 éves sem... Nyugdíjas koromban elüldögnék majd itt egy tengerre néző erkélyen.” – írtam a szukoti, bejegyzésben, október 17-én.

Most nem szeretnék Ashdodban lenni. Én megtehetem, de akik ott laknak, 200 ezren, ők nem.

Holnap indul az izraeli egyetemeken az őszi szemeszter, elvileg, reggel majd meglátjuk, kinyitnak-e a tantermek mondjuk a Beer Sheva-i Ben Gurion Egyetemen.

S az este még csak most kezdődött.

Layla Sheket! Csendes estét Izrael!

(2011. október 30.)

Fél hatkor elhagytam a őszi szemeszterre benépesült Bar-Ilan Egyetemet. Az iskolakezdésnek három fő jele volt: reggel a gyaloghídon alig férünk el, visszatért az ingyenes-újság osztogató a kapuhoz és a kis ABC-ben az eddigi 3-4 féle szendvics helyett leg-

alább 25 féle várta a vásárlókat. Szóval nem sokkal sötétedés után leléptem. Este programom volt. Végre valami kicsit más, mint a bevásárlás, vacsora-készítés, tv-nézés, internetezés, alvás. A múlt hónapban alakult egy magyar klub Tel-Avivban az itt élő és dolgozó magyarok számára:

„A MOADON Hungary egy független civil kezdeményezés. Egy klub. Se több se kevesebb. Létrehozói nem a világot akarták megváltani, csak az együttlét örömét kívánják megadni az Izraelben – közelebről Tel Aviv és vonzáskörzetében élő magyarajkú zsidó közösség számára.”

A klubnyitó rendezvényről, egy családi esküvő miatt lecsúsztam, most nem hagyhattam ki az összejevetelt. A 61-sel gyorsan hazaugrottam, magamhoz vettem a kabátom – most először került ki a szekrényből, mióta júniusban kipakoltam a bőröndből -, s már repültem is a 63-sal Tel-Avivba. A buszról leszállva magyar szó ütötte meg a fületem, már sejtettem, jó irányba tartok. A rendezvényre a HaBima Színház közelében, a Bilu utca 39-ben, a latin-amerikai bevándorlók könyvtárában került sor. Közel hatvanan gyűltek össze az idősebb és középgenerációból, hogy jó hangulatban, együtt töltsék el ezt a pár órát. Kicsit olyan érzésem volt, mintha ott-hon lennének a komáromi Shalom klubban (csak most a vendégek, s nem a szervezők oldalán). Egy lelkes kis csapat mindent elkövetett, hogy a vendégek jól érezzék magukat. Volt magyar zene, rágcslálnivaló és üdítő, sütik is akadtak. Az est kötött programjának keretében Polgár Zsófiával, a három híres sakkosó Polgár-lány egyikével beszélgettek a házigazdák. Zsófia beszámolt gyerekkorokról, a szülei által kidolgozott “zseni-nevelési” módszerről, izraeli életéről, családjáról. Természetes, baráti hangulatú másfél óra volt, a végén számos kérdéssel. A résztvevők közül páran talán még most is ott beszélgetnek a családdiasan berendezett teremben.

2153 km-re Magyarországtól összegyűlnek időről időre itt a város közepén a szentföldi magyarok. Szép kezdeményezés, további sok sikert és erőt a szervezőknek! Ha tehetem, örömmel megyek majd máskor is!

U.i.: Mai szendvicsemet ismét egy macska figyelő tekintete mellett fogyasztottam el kedvenc padomon. Lehet, érzik rajtam a sok gefille fisht? ■

V Bardejove sa obnoví vzácny klenot

Stará synagóga v Bardejove sa po viac ako sedemdesiatich rokoch dočkala obnovy. Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike získal na tento účel 522 203 EUR z grantov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Poslaním projektu „Bardejovské suburbium – záchrana, obnova a reštaurovanie Starej synagógy“ je navrátenie života do srdca unikátneho areálu židovských rituálnych budov na Mlynskej ulici v Bardejove, ktorý UNESCO zaradilo medzi svetové kultúrne poklady. Prebiehajúca obnova synagógy bude ukončená v nasledujúcom kalendárnom roku, keď – podľa tradície – uplynie 180 rokov od dokončenia jej výstavby.

Táto unikátna stavba patrí medzi klenoty synagogálnej architektúry na Slovensku. Postavená bola začiatkom 19. storočia a až do obdobia 2. svetovej vojny slúžila ortodoxnej židovskej komunite so silnou chasidskou orientá-

ciou. Nachádza sa uprostred areálu židovských rituálnych budov tzv. Židovského suburbia, keďže v čase jej vzniku židom nebolo dovolené stavať okázalé modlitebne na viditeľných miestach. Výnimočnosť synagógy spočíva v jej devätklenbovej konštrukcii. Hlavnému modlitebnému priestoru dominujú štyri piliere, medzi ktorými je umiestnená bima. Interiérová výzdoba pozostáva z bohatej ornamentálnej malby v maurskom štýle. Na východnej stene sa zachovali aj hebrejsky napísané citáty zo Starého zákona. Najzaujímavejším zachovaným artefaktom je dedikačná tabuľa, na ktorej sa nachádza poeticky ladený text poskytujúci informácie o čase výstavby, ako aj

o staviteľoch. Vstup do interiéru synagógy kedysi zdobil monumentálny neoklasický portikus so schodiskom.

Súčasnú vážne poškodeniu interiéru a exteriérových častí synagógy spôsobilo dlhotrvajúce nevhodné využitie v období dvoch totalitných režimov aj po nich. Od roku 2010 sa začali realizovať etapovité záchranné práce, ktoré sa okamžite prejavili na zlepšení stavebno-technického stavu objektu. V rámci projektu „Bardejovské suburbium – záchrana, obnova a reštaurovanie Starej synagógy“ budú realizované rekonštrukčné práce, a to stabilizácia soklových častí vnútorných omietok, dôkladné reštaurovanie, finálna fixácia a retušovanie malieb. V ďalšej etape budú zreštaurované historické dvere, prípadne zhotovené repliky originálov vrátane kovania, zárubní a kľúčov. Po inštalácii nových elektrických rozvodov budú osadené drevené podlahy. Vstup do ženskej galérie umožní stavba repliky vonkajšieho schodiska. Súčasne bude zreštaurovaná aj pôvodná podlaha. V exteriéri bude realizovaná fixácia žlabov, reštaurovanie vonkajšej fasády, oprava korunnej rímsy a obnova pôvodných slnečných hodín.

Komplexná rekonštrukcia synagógy umožní vznik multifunkčného priestoru, ktorý bude slúžiť na kultúrno-spoločenské účely a edukačno-vzdelávacie aktivity. Hlavný modlitebný priestor synagógy bude poskytovať priestor predovšetkým pre umeleckú činnosť (výstavy, koncerty, vernisáže a pod.). Na ženskej galérii synagógy (empore) bude vytvorená expozícia venovaná dejinám a kultúre bardejovskej židovskej komunity. Prioritou budúceho využitia objektu bude prezentácia tvorby lokálnych umelcov, ale aj domácich a zahraničných autorov zaoberajúcich sa židovskou kultúrou a multietnickými formami umenia. Spoločne s novopostaveným pamätníkom holokaustu sa obnoví pôvodný genius loci náboženského a kultúrneho centra kedysi šiestej najvýznamnejšie židovskej komunity na Slovensku. Projekt obnovy Starej synagógy zároveň posilní vzťah k spoločnému kultúrnemu dedičstvu. Je to významný krok smerujúci k obnove Židovského suburbia, pamiatky celosvetového významu. ■

Peter Hudák

www.suburbiumbardejov.sk

Pamätný deň Raoula Wallenberga

Vedecké sympóziu pod názvom **Cirkvi a záchrana ľudských životov počas 2. svetovej vojny zorganizovalo Velvyslanectvo Maďarska v Bratislave a bratislavský Maďarský inštitút pri príležitosti maďarského predsedníctva v organizácii IHRA.**

Po slávnostnom príhovore veľvyslankyne Éva Czibalmosné Molnár si účastníci pozreli dokumentárny film Stisk ruky s Wallenbergom. Prof. Dr. Szabolcs Szita hovoril o cieľoch a výsledkoch výskumu v oblasti záchran ľudských životov počas 2. svetovej vojny. O záchrannej činnosti katolíckej cirkvi prednášal Mgr. Pavol Maky-

na, o pomocnej ruke evanjelikov hovorila Annamária Buda a o gréckokatolíckom pôsobení v tejto oblasti doc. Peter Borza, Phd. PhDr. Katarína Hradská porozprávala prítomným o Gizele Fleischmannovej, László Koncsol o tom, ako zachraňovali ľudské životy predstavitelia a verici reformovanej cirkvi. V podaní Emmy Németh si

prítomní mohli vypočuť príbeh blahoslavenej Sály Salkaházi a organizácie Sociálni bratia. Dr. Imre Lebovits spomínal na smutné udalosti ako človek, ktorý prežil nútené práce. Záverečné slovo patrilo predsedovi IHRA Medzinárodnej aliancie pre pripomínanie holokaustu Szabolcsovi Takácsovi. Účastníci podujatia položili vence k pamätnej tabuli Raoula Wallenberga. Slávnostný príhovor predniesol Szabolcs Takács. ■

PZS

Pamätná konferencia na počesť Jenő Vidu 70

Dňa 7. októbra sa konala konferencia pod názvom **Význam dieťa Jenő Vidu (1872-1945) v rozvoji baníctva v Tatabányi, ktorú organizoval Spolok maďarsko-izraelského priateľstva Hanny Szenes a Múzeum v Tatabányi.**

Úvodné slovo patrilo Csabovi Schmidtovi, primátorovi mesta Tatabá-

nya, ktorý prevzal záštitu nad podujatím. Nasledoval príspevok Csabu Balogha, predsedu Nadácie podpovrchového baníctva s názvom Od prvého vozíka uhlia až po vypuknutie 1. svetovej vojny. Dr. Éva Ravasz hovorila o pôsobení Jenő Vidu na čele spoločnosti MÁK Rt. a dr. Péter Simon o význame pôsobenia banského riaditeľa v celo-

štátnej politike. O osvetovej práci Jenő Vidu prednášal Vendel Kiss a dr. Péter Simon oboznámil prítomných so sociálnou politikou spoločnosti MÁK Rt. Záverečná prednáška Pétera Machera patrila vplyvu židovských zákonov na pôsobenie spoločnosti Mák Rt. ■

PZS

Sukot v Dunajskej Strede

Zástupcovia našej komunity sa dňa 4. októbra zúčastnili na oslave sviatku Sukot v Dunajskej Strede. Hostitelia privítali účastníkov v symbolickom stane na nádvorí budovy, kde sa opekalo, podávali sa osviežujúce nápoje, barches a ovocie.

Po úvítacích slovách predsedu komunity Tibora Kornfelda sa slova ujal bratislavský rabín Misha Kapustin, ktorý hovoril o sviatkoch, tradíciách, o význame lulavu a etrogu. Prítomných pozdravil aj Igor Rintel, predseda Zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku. Na záver príjemného popoludnia si prítomní prezreli modlitebňu. ■

MACHAR – každú stredu nové video

Počas prvých týždňov po spustení nášho nového vzdelávacie online programu MACHAR sa na našej stránke zaregistrovalo takmer päťdesiat záujemcov. Väčšina z nich je zo Slovenska a z Maďarska, sú však medzi nimi aj obyvatelia Izraela a Spojených štátov. Každú stredu nájdete na našej stránke nové vzdelávacie materiály.

Počas semestra si budeme Vaše vedomosti overovať aj formou kvízov. Tí, ktorí na otázky aspoň piatich kvízov odpovedia správne, budú odmenení balíkom publikácií vydaných ŽNO v Komárne.

Ďalšie informácie: <http://kehreg.com/machar/>. ■

Nová publikácia

Vsúvislosti so stálou expozíciou Mikromúzea Ármina Schnitzera, ktorej vernisáž sa konala vlani, sme vydali novú publikáciu vo formáte A3, ktorá prezentuje významné udalosti v histórii komárňanskej komunity. Pripravili sme ju v troch jazykových mutáciách – v slovenčine, maďarčine a angličtine. Farebný leták vyšiel v náklade 6000 kusov. ■

—p—

Pokračuje rekonštrukcia domu na Eötvösovej 9

V druhej polovici októbra začala rekonštrukcia priečelia domu. Budovu postavili v 30. rokoch minulého storočia a exteriér odvtedy nebol vôbec rekonštruovaný. V zmysle zmluvy budú práce dokončené v decembri tohto roku. ■

Možnosť objednania chanukových sviečok

Do 1. decembra si môžete objednať chanukové sviečky na sekretariáte ŽNO v Komárne. Prevziať si ich môžete dňa 6. decembra pred zapálením prvej sviečky na oslave Chanuky v Komárne. Zapáľte sviečku k sviatku aj Vy! ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Vydávanie Spravodaja, Klub Shalom a ŽNO finančne podporili: D.V. (Nové Zámky), K.K. (Nové Zámky), Deutsch Avraham Moshe a rodina (Netanya) a darcovia, ktorí požiadali o zachovanie anonymity. Ďakujeme!

✧ Gábor Izsák, riaditeľ budapešťianskych tlačiarň a vydavateľstva Gabbiano print opäť obdaroval našu knižnicu. Ďakujeme!

✧ Koncom októbra organizuje Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre vedeckú konferenciu o židovstve. Jedným z prednášajúcich bude koordinátor ŽNO v Komárne Tamás Paszternák. Podrobnú reportáž o podujatí si môžete prečítať v nasledujúcom čísle našich novín.

✧ Publikácie vydané ŽNO v Komárne – medzi nimi knihu Ármina Schnitzera Obrázky zo židovskej kultúry, z jeho života – si môžete zakúpiť v našej kancelárii.

Obnovený dom smútku

Z vlastných zdrojov ŽNO v Komárne sme vymenili rozbité sklá okien a dverí domu smútku, vďaka čomu opeknel interiér budovy. Na budúci rok plánujeme začať s opravou poškodenej podlahy. ■

Bardejove sa obnoví vzácny klenot

Stará synagóga v Bardejove sa po viac ako sedemdesiatich rokoch dočkala obnovy (strana 4.)

Pozvánka

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou pozýva každého záujemcu na nasledujúce stretnutie Klubu Shalom dňa **15. novembra 2015 o 14:30** hodine v sále Zoltána Wallensteina v budove Útulku (Komárno, Eötvösa15).

Hostami klubu budú: **András Heisler**, predseda Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku a **Igor Rintel**, predseda Zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku.

S našimi hosťami budeme hovoriť o aktuálnych otázkach židovských náboženských obcí v oboch štátoch, o súčasnosti a budúcnosti malých komunit a o prihraničnej spolupráci. Beseda sa bude konať v dvoch jazykoch, simultánny preklad zabezpečíme. Vstup voľný. Každého srdečne očakávame! ■

Obnovený dom smútku. Foto: Palo Skrovánek a Miro Michela

Sviatok chanuka

Židovská náboženská obec v Komárne bude tohtoročnú Chanuku sláviť dňa **6. decembra 2015 o 14:30** hodine, a to zapálením prvej sviečky v budove Útulku.

Pre malých aj veľkých pripravujeme hudobný program (v interpretácii Diny Pandzarisz a Dávida Lamma), šišky a mnoho prekvapení. Každého srdečne očakávame! ■

Možnosť objednania kóšer pečiva

Kóšer pečivo z ponuky kóšer pekárne (www.koserpekseg.hu) si najbližšie môžete objednať na nasledujúce termíny: **13. novembra, 4. decembra**.

Svoje objednávky môžete zadať neskôr do stredy aktuálneho týždňa na sekretariáte ŽNO (tel.: 7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk). ■

Izrael dnes

Prednášku akademickej maliarky Miriam Neiger Fleischmannovej s názvom Izrael dnes si môžete vypočuť na Fakulte reformovanej teológie Univerzity Jánosa Selyeho (Dôstojnícky pavilón) v utorok, 10. novembra 2015 o 14. hodine. Podujatie je verejné, organizátori srdečne očakávajú každého záujemcu. ■